

planlægningens gennemførelse. Tilbudspiltsloven har imidlertid bl. a. den begrænsning, at den kun giver en kommune mulighed for at benytte tilbudspilten, når en ejer ønsker sin ejendom afhændet. Der kan imidlertid forekomme tilfælde, hvor det er af væsentlig betydning, at en kommune kan få rådighed over en ejendom, der ikke påtænkes afhændet. Endvidere gælder tilbudspilten kun for arealer over en vis størrelse, der ved byudviklingsplan er udlagt som byzone, eller som er beliggende i områder, hvor indenrigsministeren har bestemt, at tilbudspilten skal finde anvendelse. Tilbudspiltsloven vil dog have selvstændig betydning ved siden af lovforslaget om ekspropriation, idet det er af betydning for en kommune at få oplyst, når en ejer ønsker at sælge en ejendom.

Det bør fremdeles være det normale, at arealer til boligformål m. v. skaffes ved fri handel. Regeringen har imidlertid fundet en ekspropriationsbestemmelse som den her foreslåede påkrævet for at give kommunerne mulighed for at føre en aktiv jordpolitik.

Såvel på Grønland som på Færøerne er der vedtaget bestemmelser om ekspropriation til boligformål. Således giver § 1, nr. 11, i lov nr. 182 af 26. maj 1972 for Grønland om ekspropriation hjemmel til at ekspropriere bl. a. til boligbyggeri, uanset om byggeriet skal udføres af det offentlige eller af private. Det skal bemærkes, at der i denne relation er den praktiske forskel mellem Grønland og den øvrige del af Danmark, at den væsentligste del af den grønlandske jord tilhører staten.

En række andre lande har gennemført ekspropriationshjemmel til boligformål i forbindelse med byudvikling. Således er der ekspropriationshjemmel — med varierende indhold — i bl. a. Norge, Sverige og Finland, England, Vesttyskland, Frankrig, Italien, Holland, Belgien og USA.

Lovforslaget vil ikke medføre nogen forøgelse af administrationen i boligministeriet, som ikke kan holdes inden for de gældende rammer. For kommunerne må lovforslaget betragtes som en integreret del af den fysiske planlægning og medvirken til boligbyggeri, der allerede finder sted. Forslaget vil derfor næppe betyde nogen væsentlig forøgelse af kommunernes arbejdsbyrde. Forslaget vil ikke i sig selv indebære økonomiske konsekvenser for staten.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser.

Til § 1.

Efter lovforslaget er det en forudsætning for kommunalbestyrelsens adgang til at ekspropriere, at det er af væsentlig betydning for det offentlige at råde over ejendommen for at sikre en planlagt ud-

nyttelse. En ekspropriation forudsætter således, at erhvervelsen ikke kan ske ved frivilligt køb, hvad enten dette skyldes, at ejeren ikke ønsker at afhænde ejendommen eller forlanger en urimelig pris. Det bemærkes i denne forbindelse, at ekspropriationsreglen i byplanlovens § 12 ligeledes anvender udtrykket „af væsentlig betydning ... at råde over.“

Det er endvidere en betingelse, at ekspropriation er nødvendig for at gennemføre en iværksat planlægning. Denne betingelse vil eksempelvis være opfyldt, når arbejdet med udfærdigelse af byplaner (herunder dispositionsplaner), byudviklingsplaner eller regionplaner er så langt fremme, at der dannes sig et klart billede af, hvor den fremtidige bymæssige udvikling skal finde sted. Det er af væsentlig betydning, at der kan foretages ekspropriation i forbindelse med den løbende planlægningsproces.

Forslaget berører ikke den eksisterende adgang til at ekspropriere i henhold til byplanloven, byggeloven og saneringsloven. Bestemmelserne i de nævnte love bør normalt anvendes frem for bestemmelserne i lovforslaget i det omfang, det er muligt.

Bestemmelsen giver adgang til at ekspropriere arealer til fremskaffelse af byggegrunde til boligbebyggelse og forsyningscentre for boligbebyggelse. Ved forsyningscentre forstås f. eks. butikker, kontorer, mindre værksteder, fælles garageanlæg, banker, lægehuse o. lign., der betjener den lokale befolkning. Det skal bemærkes, at ekspropriation til forsyningscentre ikke nødvendigvis skal ske samtidig med ekspropriation til boligformål, samt at et forsyningscenter vil kunne være af en sådan størrelse, at det eventuelt kan betjene et større område end den umiddelbart omkringliggende bebyggelse.

Bestemmelsen i *stk. 2*, om at ekspropriation af ejendomme, der er beliggende i landzone, kun kan iværksættes med amtsrådets henholdsvis byudviklingsudvalgets godkendelse, må ses i sammenhæng med, at amtsrådet henholdsvis byudviklingsudvalget er den kompetente myndighed i landzoneområder.

Bestemmelsen i *stk. 3* svarer til § 44 i lov om offentlige veje, samt § 25 i lov om fremgangsmåden ved ekspropriation vedrørende fast ejendom.

Til § 2.

Lov nr. 286 af 7. juni 1972 om ændring af lov om offentlige veje indeholder udførlige regler om ekspropriationsproceduren. De nævnte regler blev indført for i højere grad end hidtil at give de berørte grundejere mulighed for at varetage deres interesser, før beslutning om ekspropriation træffes. Af hensyn til lovgivningens overskuelighed og til retsligheden